

τῆς ἐν Βιτέρπη συνθήκης τοῦ Καρόλου Α' πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἐξελαθέντα λατῖνον αὐτοκράτορα Βαλδουίνον ἐμελέτα ὁ οἶκος ἐκεῖνος πρὸς κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐντεῦθεν ἡ ἱστορία τῶν Καταλάνων ἐν Ἑλλάδι ἔχει σημασίαν ἐθνικὴν διὰ τὴν Ἰσπανίαν, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἕδος τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἐπιστήμης, καὶ δὴ ἀπὸ Ramon Muntaner. Ὁ Καταλάνος οὗτος πολεμιστὴς ἀνήκει εἰς τὸν ἡρωϊκὸν ὄμιλον τῶν Roger de Flor, Ximenes, Arenos, Roccaforte καὶ Entenza. Ὁ συναγωνιστὴς τοῦ ἀτυχῆ βασιλόπαιδος Φερδινάνδου τῆς Μαϊόρκας, μετὰ τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, ἀναπαυόμενος ἤδη ἀπὸ τῶν Ὀδυσσεύων αὐτοῦ ἀγώνων καὶ ὁδοιποριῶν, ὡς δεῦτερος Ξενοφῶν περιέγραψεν ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ τὰ ἔργα τῆς σπεύρας μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὸ δικαίως θαυμαζόμενον τοῦτο πόνημα τοῦ ἀνδρείου στρατιώτου ἦτο ἡ πρώτη ἐν πεζῷ μεγάλη συγγραφή τῆς Καταλανικῆς γλώσσης (langua catalana) παρεμφερὲς οὖσα πρὸς τὰ πρὸ ἐνὸς αἰῶνος συγγραφέντα χρονικά τοῦ Βιλλεάρδουίνου, τοῦ πρώτου ἱστοριογράφου τοῦ γράψαντος Γαλλιστί.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Muntaner, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἀνενέωσαν οἱ Ἰσπανοὶ ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ἔθνους αὐτῶν τὰς ὑπὸ φιλοπατρίας ἐμπνεομένας ἀναμνήσεις τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Καταλάνων. Τοῦτο ἐγένετο ἰδίως κατὰ τὸν 17 αἰῶνα διὰ πραγμάτων τινὸς τοῦ περιφήμου πολιτικοῦ ἀνδρὸς Fransecco de Moncada, κόμητος τῆς Osona ἐκ Βαλεντίας ἀπὸ ἀρχαιοτάτου Καταλωνικοῦ γένους ἔλκοντος τὴν καταγωγὴν. Οὗτος καταληφθεὶς ὑπὸ ζήλου πρὸς τὴν φήμην τοῦ Mendoza, συγγραφέων τοῦ guerra de granada, ἔγραψε τὴν συγγραφὴν τὴν ἐπιγραφομένην « Historia de la expedicion de Catalanes y Aragouenses contra Turcos y Griegos (Barcelona, 1623). Τοῦτο τὸ ἐξ ἐρανισμάτων τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Μουντανέρου καὶ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων συγκείμενον βιβλίον θεωρεῖται σήμερον ἔτι ὡς μαργαρίτης τῆς Καστιλιανῆς φιλολογίας· μετεφράσθη δὲ καὶ εἰς τὴν γερμανικὴν ὑπὸ τοῦ Sapiaez κατὰ τὸ 1828. Ἡ μετὰ φρασὶς ἡ γενομένη τότε ἦτο λίαν ἐπίκαιρος, διότι ἡ ἡρωϊκὴ ἐπανάστασις τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐλευθέρωσις ἀπὸ τοῦ μακροχρονίου τῶν Τούρκων ζυγοῦ καὶ ἡ ὀριστικὴ ἐθνικὴ ἀναγέννησις ἐξήγειραν πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ζωηρότατον ζῆλον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς κλασσικῆς χώρας κατὰ τὴν Φραγκοβυζαντινὴν περίοδον τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἣν εἶχεν ἀκολουθήσει ἡ νύξ τῆς Τουρκικῆς δεσποτείας. Ἡ Τουρκικὴ βαρβαρότης ἐπέ-

κειτο τῇ Ἑλλάδι ὡς τι ἄτεχνον κονίαμα, δι' οὗ καλύπτονται ἀρχαῖαι ὥραιαι εἰκονογραφίαι· ἅμα δὲ ἀφαιρεθέντος πάλιν τοῦ ἐπικαλύπτοντος ταύτας στρώματος μετὰ συγκινήσεως ἐθεάσατο ὁ πεπολιτισμένος κόσμος τὴν φανεῖσαν Βυζαντινοελληνικὴν πρότυπον εἰκόνα, καὶ ὡς γνωστὸν εὗρεν ἑαυτὸν ὀλίγον ἡπατημένον.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Φ. Γρηγοροβίου.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ὁ Σιδερόκαρδος

1

—Ὡρα καλὴ σου, γέροντα, καὶ τὴν εὐχὴ σου νῶ·
Γιατ' εἶν' ἡ χώρα θλίβερῃ κ' οἱ ἄνθρωποι κλαμμένοι,
Κι' ὅλα τὰ σπίτια σφαλιστά κι' ὀλόμαυρα βαμμένα;
Μὴν ἔπεσε θανατικὸ κι' ὥρφανεψε τὸν κόσμον,
Ἡ μὴν ἐγένῃ πόλεμος κ' ἐρρήμαξε φαμίλιαι;

—Ὡρα καλὴ σου, ἴμορφονέ, καὶ τὴν εὐχὴ μου νῶ·
Δὲν ἔπεσε θανατικὸ κι' ὥρφανεψε τὸν κόσμον
Καὶ μὴδ' ἐγένῃ πόλεμος κ' ἐρρήμαξε φαμίλιαι,
Μόν' πῆρ' ὁ Γεροδράκοντας τοῦ βασιλιᾶ τὴν κόρη
Κ' ἐπῆγε καὶ τὴ σφάλισε 'ς τὸν σιδερένιον πύργον.
Κι' ὁ βασιλιᾶς ποῦ τῶμαθε πολλὸ τοῦ βαρυφάνη,
Στέλνει 'ς τὸ Γεροδράκοντα γιὰ νὰ τὴν ξαγοράσῃ,
Στέλνει σωρὸ τὸ μάλαμμα, φορτώματα τάσῃμι,
Στέλνει καὶ τὴν κορώνα του μὲ τὰ πολλὰ διαμάντια.
Μ' αὐτὴ τὴν κόρη τὴν κρατεῖ, τὴν ἔξαγορὰ γυρίει,
Ζητᾷ τὰ θάνατον νερὸ νὰ πιῇ νὰ ξαναβίωσῃ.
Σαράντα 'μέραις καρτέρῃ καὶ 'ς τὴν σαρανταμία,
Σὰν δὲν τοῦ πᾶνε τὸ νερό, τὴν κόρη θε νὰ σφάζῃ
Καὶ θε νὰ πιῇ τὸ αἷμά της νὰ γίνῃ παλληκάρι.
Κι' ὁ βασιλιᾶς διαλάλησε 'ς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου:
«Ποῦ λευθερώσῃ ἀπ' τὸ θεριὸ τὴν ἀκριβὴ μου κόρη,
Γαμπρὸς 'δικός μου θὰ γενῇ καὶ βασιλιᾶς τῆς χώρας!»
Σαράντα 'μέραις σήμερα κι' οὐδὲ κανεὶς ἐφάνη
Καὶ κλαίει ὁ δόλιος βασιλιᾶς καὶ κλαίει ὁ κόσμος ὅλος.

—Ἄν ἴσως κλαῖνε σήμερα, ταχεῖα θε νὰ χαροῦνε·
Ἐγὼ εἶμ' ὁ Σιδερόκαρδος, τῆς Ἀστραπῆς ἡ γέννα,
Τᾶστροπελέκι ἔχω σπαθί, τὸ σύννεφο φοράδα,
Κι' ἄλλοι 'ς τὸν Γεροδράκοντα ποῦ θαύρεθ' ἔμπροστά μου!

2

—Καλῶς τὸ Σιδερόκαρδο, τὸν ἀκριβὸ τὸ γυιὸ μου!
Πῶς ἦταν καὶ θυμῇθηκε καὶ τὴ φωχὴ του μάννα;
Τι θέλει; ἄς πῇ καὶ θὰ γενῇ, —τι θέλει; ἄς τὸ προστάξῃ.
Κι' ἂν πῇ τὸ σιδερόχορτο, σκαντζόχερα τὸ φέρνει,
Κι' ἂν πῇ τὸ γάλα τοῦ πουλιοῦ, τὸ φέρν' ἡ νυχτερίδα,
Κι' ἂν πῇ καὶ τᾶστρι τούρανοῦ, τὸ φέρνω μοναχὴ μου.

—Δὲν θέλω σιδερόχορτο καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα
Καὶ μὴδὲ τᾶστρι τούρανοῦ 'ς τὴ γῆ νὰ καταβιάσῃ.
Θέλω τὰ θάνατο νερὸ ποῦ τῇ ζωῇ χαρίζει.
Μαρμαρωμένοι βρέχονται καὶ διπλοζωντανεοῦν,
Ἄρρωσθημένοι τὸ ρουφούν καὶ χάρο δὲν φοβοῦνται
Κ' οἱ γερασμένοι πίνουνε καὶ ξαναβιώνουν πάλι.

Σωριάζει τὰ δαυλόξυλα, τρανὴ φωτιὰν ἀνάβει
Καὶ μὲ τὸλόγρυσον ραβδί γυρνοβόλ' τῆς φλόγης!

—'Εσείς ἀγρίμια τοῦ βουνοῦ καὶ ψάρια τοῦ πελάγου,
Κ' ἐσεῖς πουλιὰ π' ὀλημερῆς γυρνάτε 'ς τὸν ἀγέρα
Ποῦ ἦπτε ἀθάνατο νερὸ καὶ φλόγα δὲν φοβάται;

Κι' ἡ Κουκουβάγια ἀντιλαλεῖ μεσ' ἑτῆς σπηλιάς τὰ βάθη:
—'Εγὼ 'πια ἀθάνατο νερὸ καὶ φλόγα δὲν φοβάμαι!
Πετᾷ 'ς τὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς καὶ ἡ φλόγα δὲν τὴν καίει...
Κι' ἀπλώνει ἡ γρηῃ Μάγισσα κι' ἀπ' τὸ φτερό τὴν πέναι:

—Μωρὴ στραβή, μωρὴ κουστή, μωρὴ νυχτοπατοῦσα,
Ξέρνα τὰ θάνατο νερὸ μεσ' 'ς τὰργυρὸ ποτῆρι
Νὰ μὴ σοῦ βγάλω τὰ φτερά καὶ τὰ ποδόνυχά σου!...

3

Τ' εἶν' ἡ βοή τοῦ γίνεται καὶ ὁ βρόντος π' ἀγροικιέται;
Μὴν ἦρθ' ὁ τελειωμὸς τῆς γῆς κι' ὁ χαλασμός τοῦ κόσμου;
Δὲν ἦρθ' ὁ τελειωμὸς τῆς γῆς κι' ὁ χαλασμός τοῦ κόσμου,
Μόν' ἦρθ' ὁ γυῖός τῆς Ἀστραπῆς 'ς τὸ σιδερένιον πύργο·
Μὲ τὸ σπαθὶ τοῦ κουρταλεῖ κι' ἀστράφτουν ἡ ἀμπάραις·
Ξυνάει ὁ Γεροδράκοντας τὰ μάρμαρα ξεροτρίβει!

—Ποῦς εἶν' αὐτὸς ὁποῦ βροντᾷ καὶ τί καλὸ γυρεύει;
—'Εγὼ εἰμ' ὁ Σιδερόκαρδος, τῆς Ἀστραπῆς ἡ γέννα,
Φέρνω τὰ θάνατο νερὸ μεσ' 'ς τὰργυρὸ ποτῆρι,
Νὰ πιῆς, νὰ γίνῃς πάλι νιός, νὰ γίνῃς 'σάν κ' ἐμένα
Καὶ νὰ ῥθῃς νὰ παλέψουμαι 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.

Σπιθοβολοῦνε τὰ σπαθιά κι' ἀστράφτουν τὰ κοντάρια
Κι' ἡ νύχτα ἡμέρα γίνεται 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.
Κ' εἶνε τοῦ Δράκου τὸ σπαθὶ στουρνάρι ἀκονισμένο,
Κ' εἶνε τοῦ Σιδερόκαρδου φωτιὰ κι' ἀστροπελέκι.
Χτυπᾷ 'ς τοῦ Δράκου τὸ σπαθὶ, τὸ κόβει 'σάν βλαστάρη
Χτυπᾷ καὶ τὸ κεφάλι του, τὸ σχίζει 'σάν κουτσοῦρι.

4

'Σ ὅλον τὸν τόπο εἶνε γιορτῆς, 'ς ὅλη τὴ χώρα σκόλη,
'Σ τὰρχοντικὸ τοῦ βασιλιᾶ χαραὶς καὶ πανηγύρια.
'Ορθὸς προσμένει ὁ βασιλιάς 'ς τὸ δόχρυσο θρόνι του
Κ' ἐμπρὸς ὁ Σιδερόκαρδος μετ' τὴ Βασιλοπούλα
Τὸ γόνυ γέρνει καὶ φιλεῖ τοῦ βασιλιᾶ τὸ χέρι:

—Χαρὰ 'ς ἐσένα, βασιλιᾶ, καὶ 'ς ὅλη σου τὴ χώρα,
Τὴν κόρη σου τὴν ἔφερα κ' εἶνε δική σου πάλι.
Κι' ὁ Δράκοντας ψυχομαχᾷ 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.

—Καλῶς τὸν ὥμορφο τὸν νιὸ καὶ τῷ ξιο παλληκάρη!
Γιὰ τὸ καλὸ ποῦ μούκανε μεγάλη χάρι νᾶχῃ,
Κ' ἐγὼ τὸν λόγο πῶθαλα τὸν καταδευτέρωνω·
Ποῦ 'λευθέρωσῃ ἀπ' τὸ θεριὸ τὴν ἀκριβὴ μου κόρη
Γαμπρὸς 'δικός μου θὰ γενῇ καὶ βασιλιάς τῆς χώρας!

—Τί λές, καὶ μένε βασιλιᾶ, τί μελετᾷς νὰ κάνῃς;
'Εγὼ ποτὲ δὲν 'ζήλεψα βασιλικὴ κορώνα·
'Εγὼ θρόνι μου τὰ βουνὰ καὶ τῆς σπηλαιᾶς παλάτια
Κ' ἐγὼ μὴδὲ παντρεύουμαι, μὴδὲ γυναῖκα παίρνω,
'Εγὼ εἰμ' ὁ γυῖός τῆς Ἀστραπῆς κι' ἀστράφτω καὶ τὴν
[καίω.

Κ' ἡ κόρη ὁποῦ τὸν ἄκουσε πολὺ τῆς βαρυφάνῃ:

—Κι' ἂν ἦς ὁ γυῖός τῆς Ἀστραπῆς κι' ἀστράφῃς καὶ με
'Εγὼ σὲ θέλω, σ' ἀγαπῶ καὶ ταῖρί μου σὲ κάνω! [κάψῃς,

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσπασε κι' ἀστροπελέκι πέφτει
Χτυπᾷ τὴν κόρη 'ς τὴν καρδιά καὶ τήνε μαρμαρώνει...
Κρίμα 'ς τὴν νιὰ τὴν ὥμορφη τὴν ἀστραποκαμένη!

(Ἐν Λεψίῳ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

"Ο,τι δὲν εἶνε ὠφέλιμον εἰς τὸ σμῆνος δὲν
εἶνε οὔτε εἰς τὴν μέλισσαν· ὅ,τι δὲν εἶνε ὠφέλι-
μον εἰς τὸ κράτος πρέπει νὰ μὴ θεωρῇται ὠφέ-
λιμον καὶ εἰς τὸ ἄτομον.

(Μάρκος Αὐρήλιος)

Καὶ ἂν καταλογίζῃς σεαυτὸν μεταξὺ τῶν
μεγάλων ἀνθρώπων, σὲ ἐρωτῶ ἐγὼ ὁ μικρὸς, πό-
σον πλησιέστερον εὕρισκεσαι εἰς τοὺς ἀστέρας
ἐὰν εἰσαὶ ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ ὄρους ἢ κάτω ἐπὶ
τῆς πεδιάδος;

Καὶ ὁ κοπρίας κἀνθρακος πετᾷ, ἀλλ' ἀπὸ σω-
ροῦ κόπρου εἰς κόπρον.

Ὁ εὐγενὴς σκέπτεται καὶ περὶ τῶν κακῶν
εὐγενῶς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς ἓνα τῶν Ὁθωμανῶν βουλευτῶν, οἵτινες πα-
ρεκάθισαν εἰς τὴν ἐλληνικὴν Βουλὴν κατὰ τὴν πρώτην
μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας περίοδον
ἀποδίδεται εὐφύες φιλοφρόνημα πρὸς τὸν ἡμέτερον
πρωθυπουργόν, μαρτυροῦν τὴν μεγάλην ὑπόληψιν,
τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Τούρκοι ἔτρεφον πρὸς τὸν πολι-
τικὸν ἄνδρα τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ὀθωμανὸς εὕρισκετο ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν
στρατιωτικῶν, ὅπου πρὸς τοῖς ἄλλοις παρετῆρει τὰς
ἀπὸ τοῦ τοίχου ἀνηρτημένους εἰκόνας τῶν ἀνδρῶν
τοῦ Ἀγῶνος, ἐν αἷς ὑπῆρχε καὶ ἡ τοῦ πατρὸς τοῦ
πρωθυπουργοῦ, Σπυριδωνοῦ Τρικούπη. Πρὸ αὐτῆς
ιστάμενος καὶ εἰκάζων ἐκ τῆς ὁμοιότητος ποῖος ἦτο,
ἐστράφη πρὸς τὸν κ. Τρικούπην καὶ ἠρώτησε·

— Πατέρας σου εἶνε αὐτός;

— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ πρωθυπουργός.

— Μεγάλον κεφάλι, ὑπέλαβεν ὁ Τούρκος, πεῖθ
μεγάλον ἀπὸ σένα...

— Γιατί, μπέη μου, πῶς τὸ ξεύρεις;...

— Γιατί ἔκαμε σένα.

Σκέψεις ἰδιοτρόπου:

— Θέλεις νὰ ζήσῃς ἐν ὁμονοίᾳ μετὰ τῆς συζύ-
γου σου, ἂν αὕτη ἔτυχε νὰ εἶνε κακὴ; Μὴν ἀφίεις
νὰ τῆς περ νᾶ τί ποτε ἀπὸ τὸ κενό λαι-
μόν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀλίγα πιὰ τὰ τῆς τρα-
πέζης.

Ἰατρός τις ἐκαυχᾶτο ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀσθενῶν του
παραπονεῖται κατ' αὐτόν.

— Ναί, εἶνε ἀληθές, ἀπήντησέ τις· διότι ὅσους
ἐθεράπευες, ἱατρέ μου, σήμερον σιωπῶσι.